

Asia: VN/25768/2024

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnokseen liikennepalvelun ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (taksit)

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Vammaisfoorumi on 29 valtakunnallisen vammaisjärjestön yhteistyöjärjestö, jonka tarkoituksena on YK:n vammaisten ihmisten oikeuksia koskevan sopimuksen mukaisesti edistää vammaisten ihmisten yhdenvertaisen osallistumisen mahdollisuuksia yhteiskunnassa. Vammaisfoorumi edustaa jäsenjärjestöjensä kautta noin 223 000 vammaista ja pitkäaikaissairasta ihmistä.

Kiitämme lausuntopyynnöstä.

Matkustusturvallisuus on keskeisin asia taksipalveluiden toimivuudessa. Vammaisfoorumin jäsenjärjestöihin tulee yhteydenottoja, joissa kerrotaan, että taksinkuljettajat laiminlyövät matkustajien oikeuksia ja matkustusturvallisuuteen liittyviä velvoitteita esimerkiksi jättämällä pyörätuolissa matkustavan asiakkaan pyörätuolin kiinnittämättä tai kiinnittää sen vain osin. Samoin myös asiakkaiden turvavöiden kiinnittämisessä on ollut puutteita, ja asiakkaat ovat kokeneet turvattomuuden tunnetta, koska eivät ole itse pystyneet turvavöitä kiinnittämään vammasta johtuen. Ongelmana ovat myös kuljettajien puutteelliset tiedot ja taidot mukana olevan opas- tai avustajakoiran suhteen.

Kuljetusten oikea-aikainen saapuminen on osa matkustusturvallisuutta.

Lisäksi vammaisjärjestöihin on tullut yhteydenottoja epäasiallisesta kohtelusta sekä monenlaisesta sanallisesta että fyysisestä häirinnästä esim. seksuaalisesta häirinnästä.

Takseihin suunnattu liikennevalvonta on rajallista eikä sen kautta voida kuin satunnaisesti puuttua ilmenneisiin epäkohtiin. Lakiesitys ei anna työvälineitä matkustajalle vaikuttaa omaan turvallisuuteensa, jonka vuoksi muiden toimenpiteiden merkitys korostuu. Esimerkiksi lakiesityksen kuljettajakoulutus on yksi välttämätön keino lisätä asiakkaiden turvallisuutta.

Vammaisfoorumi pitää välttämättömänä, että Liikenne- ja viestintävirasto vastaisi taksinkuljettajan kokeen järjestämisestä. Viraston tulisi antaa tarkempia määräyksiä taksinkuljettajan koulutuksen ja kokeen sisällöstä ja toteutuksesta sekä kokeeseen ilmoittautumisesta. Vammaisfoorumi pitää hyvänä, että nykyistä määräyksenantovaltuutta laajennettaisiin koskemaan myös taksinkuljettajan koulutuksen sisältöä ja toteutusta sekä taksinkuljettajan kokeen arviointia ja kokeen järjestämistapoja.

Taksinkuljettajien koulutus

Vammaisfoorumi kannattaa koulutuksiin liittyvän hyväksyntämenettelyn laajentamista erityisryhmien kuljettajakoulutuksen, yrittäjäkoulutuksen lisäksi myös palautettavaan taksinkuljettajan peruskoulutukseen ja taksinkuljettajan täydennyskoulutukseen. Näemme perusteltuna Liikenne- ja viestintäviraston tarkoituksen kumota voimassa olevat määräys taksiliikenteen erityisryhmien kuljettajakoulutuksesta ja antaa uusi määräys, joka sisältäisi sääntelyä taksinkuljettajan peruskoulutuksesta, taksinkuljettajan täydennyskoulutuksesta ja taksiliikenteen erityisryhmien kuljettajakoulutuksesta. Tämä tukee yhtenäisen koulutuskokonaisuuden varmistamista. Taksipalveluiden laadun ja tapahtuneiden räikeiden väärinkäytösten johdosta pidämme tärkeänä kaikkien em. koulutusten pakollisuutta. Tärkeää on koulutuksen suunnittelussa ja toteutuksessa varmistaa, että kaikilla 1.4.2026 jälkeen toimivilla taksinkuljettajilla on riittävä teoriaopetus ja käytännön harjoitteet suoritettuina.

Taksinkuljettajien koulutuksessa teoriaosuus on usein järjestetty etäkoulutuksena, mutta erityisryhmien kuljettajakoulutuksen tavoin vastaavanlainen konkreettinen harjoitus tulisi sisältyä jo taksinkuljettajan peruskoulutukseen. Myös täydennyskoulutusjaksoissa tulee olla erityisryhmät huomioituina. Vammaisfoorumi pitää välttämättömänä, että kaikilla taksinkuljettajilla on valmiudet turvata eri tavoin vammaisten ihmisten taksimatka.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan taksinkuljettajan koulutus sisältäisi opetusta matkustajien avustamisesta ja turvallisuudesta huolehtimisesta, erilaisten matkustajaryhmien erityistarpeista, taksipalvelujen asiakaspalvelutilanteista, kuljettajien oikeuksista ja velvollisuuksista sekä liikenteen turvallisuuteen vaikuttavista tekijöistä. Huomioitavaa on myös se, että taksipalveluita, erityisesti erityisryhmien taksipalveluita käyttävät myös alaikäiset asiakkaat ilman huoltajaa. Koulutuksen tulee tukea kuljettajan kielitaitoa sekä antaa valmiuksia alueiden paikallistuntemukseen. Vammaisfoorumi edellyttäisi vähintään B1- tason suomen tai ruotsin kielen taitoa kaikilta taksinkuljettajilta. Kaksikielisillä alueilla edellytettäisiin B1-tason osaamista sekä suomen että ruotsin kielessä. Lisäksi

koulutuksen yhteydessä tulisi kerrata voimassa olevia liikennesääntöjä. Näiden on sisällyttävä myös ajoluvan uusinnan yhteydessä olevaan täydennyskoulutukseen.

Vammaisfoorumi näkee vapaaehtoisella erityisryhmien kuljettajakoulutuksella olevan positiivinen vaikutus taksikuljettajien osaamiseen, valmiuksiin kohdata eri tavoin vammaisia ihmisiä sekä liikenne- ja matkustajaturvallisuuteen. Erityisryhmien kohdalla kuljettajakoulutuksen merkitys korostuu, koska vammaisten asiakkaiden ryhmä on moninainen. Heidän kuljetustarpeensa ja siihen liittyvä toisen henkilön avun tarpeensa voi johtua fyysisen, kognitiivisen, psyykkisen tai sosiaalisen toimintakyvyn taikka aistien heikentymisestä. Kuljettajalla tulee olla valmiudet kohdata eri tavoin vammaiset ihmiset sekä taitoa huomioida aikuisten ja alaikäisten matkustajien erityistarpeet. Koulutus lisää kuljettajien tietoisuutta työn vaativuudesta ja erityispiirteistä.

Vammaisfoorumi edellyttäisi siis pakollista erityisryhmien kuljettajakoulutusta. Koulutuksella varmistettaisiin, että kuljettajalla on aina taito kohdata eri tavoin vammaisia ihmisiä ja kyky avustaa asiakas turvallisesti ajoneuvoon ja sieltä pois sekä tarvittaessa saattaa asiakas määränpäähän. Lisäksi pakollinen koulutus varmistaisi, että kuljettaja hallitsee yleisempien apuvälineiden (vähintään manuaalipyörätuoli, sähkökäyttöinen pyörätuoli, rollaattori) käsittelyn, opas- ja avustajakoirien kohtaaminen, ennakoiva-ajo, hidasajon, porrasvedon sekä esteettömässä ajoneuvossa pyörätuolilla matkustavan asiakkaan asianmukaisen kiinnityksen sekä autossa olevien lisälaitteiden käytön (esim. takalaitanostin). Lisäksi on tärkeää, että kuljettaja huomioi kommunikaation erityispiirteet ja tunnistaa avuntarpeen maksuvälineen käytössä. Esteettömät maksuvälineet tukevat monen vammaisen itsenäistä toimintaa.

Vammaisfoorumin näkemyksenä on, että erityisryhmien pakollinen kuljettajakoulutus vahvistaisi osaamista, sitouttaisi kuljettajia työhönsä, lisäisi työn arvostusta ja kokonaisuutena edistäisi taksimatkojen turvallisuutta sekä luotettavuutta. Erityisryhmien kuljettajakoulutuksen osalta Vammaisfoorumi näkee käytännön näyttökokeen välttämättömänä. Näin voidaan varmistaa erityisryhmien kuljettajakoulutuksen käyneen kuljettajan tosiasiallinen kyvykkyys hallita ja käyttää turvallisesti erityisesti esteettömän ajoneuvon invavarusteisiin kuuluvia turvavälineitä sekä käsitellä erityyppisiä yleisempiä apuvälineitä.

On perusteltua, että taksikuljettajan koe vastaisi ehdotettua taksikuljettajan koulutuksen sisältöä. Lisäksi on tärkeää, että kokeeseen lisättäisiin uudeksi osa-alueeksi myös kysymyksiä kuljettajien oikeuksista ja velvollisuuksista. Ehdotamme peruskoulutukseen lisättäväksi ajokokeen, jolla mitataan liikennesääntöjen osaamista sekä ennakoivaa ja turvallista ajotapaa.

Vammaisfoorumi pitää perusteltuna esitystä siitä, että kansallisesti olisi tarpeen myös säätää muussa EU- tai ETA-valtiossa suoritetusta taksikuljettajan kelpoisuudesta sekä kelpoisuuden hyväksyvistä viranomaisista. Kelpoisuuden hyväksyvä viranomainen olisi esityksen mukaan Liikenne- ja viestintävirasto. Vammaisfoorumi näkee tärkeänä, että ajokortti vastaa suomalaista vaatimusta huomioiden suomalaiset liikennesäännöt sekä liukkaan kelin ajokoe. Edellytyksenä tulisi

olla taksinkuljettajan peruskoulutuksen ja ajokokeen suorittaminen. Lisäksi tulee varmistaa kuljettajien riittävä suomen- tai ruotsikielen osaaminen alueelliset erot huomioiden. Tämä korostuu erityisesti kuljettajan toimiessa erityisryhmien kanssa. Ajoterveysvaatimukset tulee olla Suomen vaatimusten mukaiset.

Huomiot nykytilan arvioinnista

Vuoden 2018 taksiuudistuksen yhteydessä poistuivat asemapaikka ja päivystys velvoitteet. Tämä on hankaloittanut taksien saatavuutta etenkin haja-asutusalueilla ja viikonloppuisin. Muutos on koskettanut erityisesti vammaisia ihmisiä, koska epäluottamus taksien saatavuuteen on rajoittanut kodin ulkopuolista liikkumista. Liikenne- ja viestintäministeriössä oli aloitettu taksiuudistuksen esivalmistelu syksyn 2023 aikana, jonka yhteydessä liikenne- ja viestintäministeriö valmisteli viranomaisten, sidosryhmien ja omien selvitystensä pohjalta arviomuistion taksisääntelystä. Tässä muistiossa käsiteltiin taksipalveluiden luotettavuuden ja turvallisuuden lisäämistä sekä harmaan talouden torjuntaa ja selvitettiin keinoja saatavuuden parantamiseksi. Tällöin taksien saatavuuden edistämistä arvioitiin Kilpailu- ja kuluttajaviraston ohjeistuksen pohjalta; missä tilanteissa ajovuoroista ja päivystyksistä sopiminen olisi mahdollista vai nähtiinkö siinä riskejä tai epäselvyyksiä. Nyt käsillä olevassa hallituksen esitysluonnoksesta taksien saatavuuden edistäminen puuttuu.

Taksien saatavuutta on arvioitu hallituksen esitysluonnoksessa pelkästään toimenpiteiden taloudellisten vaikutusten, koulutusvaatimusten ja kysyntäpiikkien osalta. Vammaisten ihmisten kohdalla korostuu erityisesti oikeanlaisen kaluston saatavuus. Ratkaisuna näemme ympärivuorokautisen päivystyksen, josta säädettäisiin lailla. Näin turvattaisiin taksien saatavuus kaikkialla Suomessa ja kaikkina vuorokauden aikoina.

Huomiot liikenneluvan myöntämisen edellytyksiä koskevista ehdotuksista ja niiden perusteluista

Vammaisfoorumi pitää liikenneluvan myöntämisen yhteydessä perusteltuna hyvämaineisuuden arviointia. Tämän yhteydessä on perusteltua huomioida liikenneluvanhakijan syyllistyminen myös henkeen ja terveyteen liittyviin rikoksiin sekä seksuaalirikoksiin. Kannatamme, että pykälän 1 momentin 1 kohtaan lisättäisiin hyvämaineisuuden arviontiin myös rikoslain 20 luvun ja 21 luvun mukaiset henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset sekä seksuaalirikokset. Huomioitavaksi tulisi tulla myös tilanteet, joissa liikenneluvanhakija on syyllistynyt syrjintärikokseen tai jengirikollisuuteen.

Huomiot taksien tunnistamista, valvontaa ja hinnoittelua koskevista ehdotuksista ja niiden perusteluista

Vammaisfoorumi pitää hyvänä kirjausta siitä, että tilanteissa, joissa erityisryhmille suunnattujen taksiliikenteen lisäpalvelujen hintojen kehitys osoittaa, etteivät lisäpalvelusta kuluttajilta perittävät

hinnat ole kohtuullisia, Liikenne- ja viestintävirasto voi asettaa niille enimmäishinnan. Enimmäishinta voidaan asettaa enintään vuodeksi kerrallaan. On tärkeää, että Liikenne- ja viestintäviraston tehtävänä olisi seurata vuosittain eri maantieteellisillä alueilla tarjottavien taksiliikenteen lisäpalvelujen hintojen kehitystä. Taksien tunnistamisen vahvistaminen lisää turvallisuuden tunnetta, kun eri tavoin toimintarajoitteiset ihmiset käyttävät taksipalveluita.

Huomiot taksinkuljettajien ajoluvan myöntämisen edellytyksiä koskevista ehdotuksista ja niiden perusteluista

Vammaisfoorumi pitää välttämättömänä, että taksinkuljettajan ajoluvan myöntämisen edellytyksenä olisi taksinkuljettajan koulutuksen käyminen. Huomioiden alalle viime vuosina tulleet uudet kuljettajat pidämme hyvänä, että voimassa olevien taksinkuljettajan ajoluvan haltijoiden tulisi käydä kertaluontoinen taksinkuljettajan täydennyskoulutus ajoluvan uusimiseksi.

Taksinkuljettajilla tulee olla valmius erilaisten asiakasryhmien kohtaamiseen, kuten esimerkiksi eri tavoin vammaiset asiakkaat. Erityistä huomiota tulee kiinnittää asiakkaan turvalliseen avustamiseen sekä kuljettajan ergonomiaan. Lisäksi tulee kiinnittää huomiota ennakoivan ajon tärkeyteen (esimerkiksi asiakkaan tilanteen vaatiessa hidasajoon). Taksipalveluissa vammaisen asiakas on useimmiten täysin riippuvainen kuljettajan toiminnasta. Tästä syystä Vammaisfoorumi näkee liikennepalvelulain 25 §:ssä määritellyn viiden vuoden aikarajan uuden taksinkuljettajan ajoluvan myöntämiselle liian lyhyenä niissä tilanteissa, joissa henkilö on tuomittu sen laatusesta rikollisesta toiminnasta, joka voisi vaarantaa matkustajaturvallisuuden. Pidämme haavoittuvien ihmisryhmien ja alaikäisten ihmisten kuljettamisessa rajan tulisi olla 10 vuotta. Näitä ovat esimerkiksi törkeä seksuaalirikos tai henkeen ja terveyteen kohdistuva törkeä rikos. Kannatamme myös uusien, hallituksen esitykseen kirjattujen rikosnimikkeiden lisäämistä em. pykälään sekä jengirikollisuus tai syyllistyminen syrjintärikokseen.

Huomiot koulutusorganisaatioiden hyväksyntää ja valvontaa koskevista ehdotuksista ja niiden perusteluista

Vammaisfoorumi kannattaa, että taksiliikenteen yrittäjäkoulutus ja yrittäjäkokeen järjestämisvastuu muutettaisiin vastaamaan lain 25 a §:ssä määriteltyä taksinkuljettajan kokeen järjestämisvastuuta siten, että niiden valmistelu ja järjestäminen siirrettäisiin Liikenne- ja viestintäviraston tehtäväksi. Pidämme tärkeänä varmistaa koulutusorganisaatioita valvovan viranomaisen tehokas toiminta tilanteissa, joissa koulutusorganisaatioiden aiempi toiminta on johtanut hyväksynnän peruuttamiseen. Tässä keskeistä on, että Liikenne- ja viestintävirasto voi peruuttaa koulutusorganisaatiolta luvan tai hyväksymispäätöksen, jos koulutusorganisaatio ei ole toiminut voimassa olevien säännösten mukaisesti.

Kannatamme esitettyä vuoden karenssiaikaa, koulutusorganisaatioiden tehokkaan valvonnan ja sitä kautta matkustajaturvallisuuden parantamisen näkökulmasta perusteltuna.

Huomiot esityksen voimaantuloa ja siirtymäsäännöksiä koskevasta luvusta 9.

Vammaisfoorumi kannattaa siirtymäsäännöskirjauksia esityksen mukaisina taksinkuljettajan ajoluvan myöntämisen ja uusimisen, taksinkuljettajakoulutuksen sekä täydennyskoulutuksen osalta kuitenkin enintään 1.4.2026 saakka. Muihin esityksen voimaantuloa ja siirtymäsäännöksiä koskevista kirjauksista emme ota kantaa.

Muut huomiot

Vammaisfoorumi ehdottaa lakiin lisättäväksi ajoluvan peruuttamisen mahdollisuuden toistaiseksi vähintäänkin niissä tapauksissa, kun taksikuljettajan on todettu syyllistyneeksi törkeään seksuaalirikokseen, henkeen tai terveyteen kohdistuvaan rikokseen, ihmiskauppaan taikka törkeään ryöstöön. Väliaikainen ajoluvan menettäminen poliisin toimesta pitäisi olla mahdollista, kun kuljettajaa epäillään rikoslain 20 luvun mukaisista rikoksista on perusteltua taksiliikenteen turvallisuuden kannalta. Tuomioin yhteydessä tulisi varmistaa, että ajoluvan tarkistaminen kytkettäisiin tuomion ajankohtaan.

On tärkeää huomioida myös se, että taksipalveluita, erityisesti erityisryhmien taksipalveluita käyttävät myös alaikäiset asiakkaat ilman huoltajaa.

Julkisten taksipalveluiden tilaussovellusten tulee olla saavutettavia.

Vammaisfoorumi pitää tärkeänä, että lainsäädännöllä pyritään ehkäisemään vilppiä taksinkuljettaja- ja yrittäjäkoulutuksessa.

Vammaisfoorumi ry

Maija Aatelo Anni Kyröläinen

varapuheenjohtaja pääsihteeri

p. 045 217 4936

anni.kyrolainen@vammaisfoorumi.fi

Huomionne esityksen nykytilan arviointia koskevasta luvusta 2

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Vuoden 2018 taksiuudistuksen yhteydessä poistuivat asemapaikka ja päivystys velvoitteet. Tämä on hankaloittanut taksien saatavuutta etenkin haja-asutusalueilla ja viikonloppuisin. Muutos on koskettanut erityisesti vammaisia ihmisiä, koska epäluottamus taksien saatavuuteen on rajoittanut kodin ulkopuolista liikkumista.

Liikenne- ja viestintäministeriössä oli aloitettu taksiuudistuksen esivalmistelu syksyn 2023 aikana, jonka yhteydessä liikenne- ja viestintäministeriö valmisteli viranomaisten, sidosryhmien ja omien selvitystensä pohjalta arviomuistion taksisääntelystä. Tässä muistiossa käsiteltiin taksipalveluiden luotettavuuden ja turvallisuuden lisäämistä sekä harmaan talouden torjuntaa ja selvitettiin keinoja saatavuuden parantamiseksi. Tällöin taksien saatavuuden edistämistä arvioitiin Kilpailu- ja kuluttajaviraston ohjeistuksen pohjalta; missä tilanteissa ajovuoroista ja päivystyksistä sopiminen olisi mahdollista vai nähtiinkö siinä riskejä tai epäselvyyksiä. Nyt käsillä olevassa hallituksen esitysluonnoksesta taksien saatavuuden edistäminen puuttuu.

Taksien saatavuutta on arvioitu hallituksen esitysluonnoksessa pelkästään toimenpiteiden taloudellisten vaikutusten, koulutusvaatimusten ja kysyntäpiikkien osalta. Vammaisten ihmisten kohdalla korostuu erityisesti oikeanlaisen kaluston saatavuus. Ratkaisuna näemme ympärivuorokautisen päivystyksen, josta säädettäisiin lailla. Näin turvattaisiin taksien saatavuus kaikkialla Suomessa ja kaikkina vuorokauden aikoina.

Huomionne taksiliikenneluvan myöntämisen edellytyksiä koskevista ehdotuksista ja niiden perusteluista

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Vammaisfoorumi pitää liikenneluvan myöntämisen yhteydessä perusteltuna hyvämaineisuuden arviointia. Tämän yhteydessä on perusteltua huomioida liikenneluvanhakijan syyllistyminen myös henkeen ja terveyteen liittyviin rikoksiin sekä seksuaalirikoksiin. Kannatamme, että pykälän 1 momentin 1 kohtaan lisättäisiin hyvämaineisuuden arviontiin myös rikoslain 20 luvun ja 21 luvun mukaiset henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset sekä seksuaalirikokset. Huomioitavaksi tulisi tulla myös tilanteet, joissa liikenneluvanhakija on syyllistynyt syrjintärikokseen tai jengirikollisuuteen.

Ignatius Katri
Vammaisfoorumi ry